

Rådsrekommendation om ett ramverk för vetenskapsdiplomati inom Europeiska unionen.

Utbildningsdepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2026) 97

Celexnummer 52026DC0097

Förslag till rådsrekommendation om ett ramverk för vetenskapsdiplomati inom Europeiska unionen.

Sammanfattning

Den 27 februari 2026 presenterade kommissionen ett förslag till rådsrekommendation om ett ramverk för vetenskapsdiplomati inom Europeiska unionen. Förslaget kommer att hanteras i rådsarbetsgruppen för forskning under våren och planeras att antas av konkurrenskraftsrådet den 29 maj 2026. Förslaget innehåller strategiska, operationella, och möjliggörande åtgärder på medlemsstatsnivå samt stödjande åtgärder på unionsnivå.

Regeringen välkomnar kommissionens förslag till rådsrekommendation. Regeringen anser att ett gemensamt ramverk för vetenskapsdiplomati behöver betona vikten av en regelbaserad världsordning, respekt för internationell rätt och skydd av mänskliga rättigheter.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I rådslutsatserna om den globala strategin för forskning och innovation, som antogs i september 2021, betonade rådet vikten av att integrera vetenskapsdiplomati i unionens yttre åtgärder och uppmanade kommissionen

och Europeiska utrikestjänsten att ta fram en europeisk agenda för vetenskapsdiplomati.

Vid det informella ministermötet med forskningsministrarna i juli 2023 underströk EU:s forskningsministrar betydelsen av unionens insatser på området vetenskapsdiplomati och uttryckte sitt stöd för utvecklingen av ett ambitiöst europeiskt ramverk för vetenskapsdiplomati.

Den föreslagna rådsrekommendationen baseras på rapporten ”A European framework for science diplomacy: recommendations of the EU Science Diplomacy Working Groups” om vetenskapsdiplomati som kommissionens expertgrupp har tagit fram och som publicerades i februari 2025.

Det föreslagna europeiska ramverket för vetenskapsdiplomati ingår som ett specifikt resultat i ERA:s politiska agenda för 2025–2027, som antogs av rådet i maj 2025. Den vilar på redan befintliga unionsinstrument med koppling till vetenskapsdiplomati, såsom möjligheten för länder utanför EU att delta i aktiviteter inom programmet Horisont Europa, inklusive som associerade länder.

Den 27 februari 2026 presenterade kommissionen ett förslag till rådsrekommendation om ett ramverk för vetenskapsdiplomati inom Europeiska unionen. Förslaget kommer att hanteras i rådsarbetsgruppen för forskning under våren och planeras att antas vid Konkurrenskraftsrådets möte den 29 maj 2026.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget till rådsrekommendation innehåller EU:s första ramverk för vetenskapsdiplomati, med målet att EU och medlemsstaterna ska kunna agera mer strategiskt, samordnat och enhetligt i internationellt forsknings- och innovationssamarbete. Det ska bidra till att stärka unionens konkurrenskraft, försvara demokratiska och grundläggande värderingar och strategiska intressen, samt stödja globalt samarbete kring stora samhällsutmaningar.

Vetenskapsdiplomati utgör enligt förslaget ett centralt instrument för att möjliggöra och upprätthålla strukturerad dialog med unionens strategiska samarbetspartner och allierade samt, när så bedöms nödvändigt, även med aktörer som kan definieras som motparter. Detta ramverk kan vidare bidra till

att stärka unionens strategiska autonomi genom ett ändamålsenligt och koordinerat utnyttjande av unionens samlade tillgångar inom forskning och innovation.

Ramverket inkluderar en gemensam vision, en sammanhållen ram och en praktisk uppförandekod, samt föreslår strategiska och operativa åtgärder för att öka samstämmigheten och effektivt nyttja resurser inom unionen.

Rådsrekommendationen syftar särskilt till att stödja arbetet med att försvara unionens demokratiska och grundläggande värderingar, strategiska intressen samt teknologi- och datasuveränitet. Den ska vidare bidra till att stärka unionens konkurrenskraft som en av världens ledande aktörer inom forskning och teknologi samt att maximera utnyttjande av unionens forsknings- och innovationspotential för att främja fred och en regelbaserad världsordning, samt stärka unionens åtagande att förvalta gemensamma globala resurser på ett hållbart sätt samt möta globala samhällsutmaningar.

Ett annat mål är att skapa bättre samordning och använda resurser mer effektivt, både inom EU och i medlemsländerna. Rekommendationen innehåller förslag rörande samordning på EU-nivå samt vägledning till medlemsstaterna och relevanta aktörer. Den ska utveckla och stärka den internationella delen av det europeiska forskningsområdet (ERA). Rekommendationen ger också utrymme för att anpassa genomförandet till hastigt föränderliga geopolitiska situationer som påverkar forskningens villkor och förutsättningar.

Förslaget består av fyra huvudkomponenter och omfattar totalt nio strategiska, åtta operativa och fyra möjliggörande åtgärder på medlemsstatsnivå. Därtill ingår sex stödjande åtgärder på EU-nivå.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Rådsrekommendationen ska ses som ett stöd till medlemsstaterna att agera mer strategiskt och tala med en röst när de engagerar sig internationellt genom forskning och innovation. Den föreslagna rådsrekommendationen är inte rättsligt bindande för medlemsstaterna och kräver därför inte några författningsändringar. Sverige har inte antagit en nationell strategi för vetenskapsdiplomati.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Regeringen ser inga budgetära konsekvenser av rådsrekommendationen.

Om kostnader skulle uppstå anser regeringen att utgiftsdrivande åtgärder ska finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF) och att ökade kostnader för den nationella budgeten ska finansieras genom omprioriteringar inom beslutade och beräknade ekonomiska ramar på berört utgiftsområde.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar förslaget till rådsrekommendation om ett ramverk för vetenskapsdiplomati inom Europeiska unionen.

Regeringen understryker vikten av att främja vetenskapsdiplomati genom ansvarsfulla internationella samarbeten som är ömsesidigt förankrade i de gemensamma värderingar som unionen bygger på. Detta gäller särskilt akademisk frihet, excellens, jämlikhet, demokrati, forskningsintegritet och forskningssäkerhet samt öppen vetenskap.

Regeringen anser att vetenskapsdiplomati är en samarbetsinriktad och ömsesidig process som stärker unionens konkurrenskraft och motståndskraft.

Regeringen anser att ett gemensamt ramverk för vetenskapsdiplomati behöver betona vikten av en regelbaserad världsordning, respekt för internationell rätt och skydd av mänskliga rättigheter.

Regeringen betonar att ett gemensamt ramverk för vetenskapsdiplomati behöver ta hänsyn till forskarnas incitament att engagera sig i vetenskapsdiplomatiska aktiviteter, såsom karriärmöjligheter, finansiering och etiska konsekvenser.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaterna har ännu inte yttrat sig.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Förslaget till rådsrekommendation har inte remitterats.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden för förslaget är artiklarna 182.5 och 292 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). Artikel 182.5 anger att Europaparlamentet och rådet ska föreskriva nödvändiga åtgärder för att genomföra det europeiska forskningsområdet. Enligt artikel 292 FEUF ska rådet anta rekommendationer.

Förslaget antas av rådet enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet beslutar med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Kommissionen bedömer att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen enligt artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen. Det råder delad befogenhet mellan medlemsstaterna och EU på området forskning och innovation och medlemsstaternas befogenhet vad gäller utrikes- och säkerhetspolitik ska respekteras. På grund av en ökning av utländska störningar och den potentiella inverkan dessa har på ekonomisk säkerhet och forskningssäkerhet, behövs enligt kommissionen ett samarbete och en samordning på EU-nivå. Detta för att säkerställa ett fungerande europeiskt forskningsområde och för att minska skillnader mellan medlemsstaterna avseende användande av vetenskapsdiplomati. Kommissionen lyfter fram att flera medlemsstater har antagit nationella strategier för vetenskapsdiplomati utan någon formell samordning inom EU, medan andra medlemsstater fortfarande är i en tidig fas när det gäller engagemang för vetenskapsdiplomati. Enligt kommissionen ger den föreslagna rådsrekommendationen ett

sammanhållet ramverk som möjliggör en optimering av resurser utan att vara för normativ. Regeringen delar kommissionens bedömning.

Förslaget är enligt kommissionen förenligt med proportionalitetsprincipen i artikel 5.4 i fördraget om Europeiska unionen. Kommissionens bedömning är att varken innehållet eller formen på förslaget går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen om en delad vision, ett gemensamt narrativ och en pragmatisk uppförandekod för hela Unionen inom området för vetenskapsdiplomati. Regeringen delar kommissionens bedömning.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Rådsrekommendation baserad på förslaget planeras antas vid Konkurrenskraftsrådets möte under maj 2026.

4.2 Fackuttryck och termer

-